

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

S Z E M L E

A VÁLLALATKÖZI KOOPERÁCIÓK ÉS AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLÉSEK NÉHÁNY EREDMÉNYE A SZOVJET MEZŐGAZDASÁGBAN

A szovjet mezőgazdaságban ez idő szerint mintegy 5300 különböző vállalatközi, gazdasági szervezet működik, ezekhez 72 ezernél több kolhoz és kb. 6000 szovhoz tartozik. Egyes kolhozok több vállalatközi szervezethez is tartoznak az ágazati-ágazatközi együttműködések keretein belül. A vállalatközi szervezetek pénzügyi alapja — amelyet a hozzájuk tartozó gazdaságok létesítenek — meghaladja az 1 milliárd rubelt; állóeszközeik értéke pedig 1973-ban már majdnem 4 milliárd, a forgóeszközök értéke pedig 1,1 milliárd rubel volt. A vállalatközi agrárszervezetekben foglalkoztatottak száma már több mint 1 millió. A mezőgazdasági közös vállalatok árutermékeinek értéke pedig elérte a 3,5 milliárd rubelt. Növekednek a tagvállalatok számára nyújtott szolgáltatások is. Például az építőanyag-termelés és építkezés területén a kolhozközi szervezetek — amelyek az összes vállalatközi szervezetnek több mint a felét teszik ki — 1973-ban taggazdaságaik részére 3,5 milliárd rubel értékű munkát végeztek. Egyidejűleg több mint 0,6 milliárd rubel értékű ipari terméket produkáltak.

A VÁLLALATI KOOPERÁCIÓK TEVÉKENYSÉGE

Kiemelkedő gyorsasággal fejlődnek a vállalatközi állattenyésztő komplexumok és baromfigyarak. 1965-ben

180 sertéstenyésztő közös vállalat és 190 vállalatközi baromfigyár működött. Számuk 1973-ban már 358, illetve 574 volt. E magas szinten gépesített vállalatok tevékenysége ipari tevékenységekre is kiterjed. Modern gépekkel és berendezésekkel, korszerű technológiákkal termelnek. Szervezetük racionális, bérezésük ösztönző.

A vállalatközi gazdasági szervezetek dinamikus fejlődtek a Moldovai Köztársaságban, a Tambovi, Voronyezsi, Lipecki és Orlovszki megyében, valamint a Krasznodari területen. Kivételesen fontos ezeken a területeken a takarmánytápok ipari előállításai.

A szovjet mezőgazdaságban mintegy 300 olyan vállalatközi takarmánygyár működik, amelyhez a taggazdaságok adják a nyersanyagot. 1973-ban e vállalkozások 1,6 millió tonna teljes értékű takarmánytápot termeltek.

A vállalatközi állattenyésztő komplexumok az 1973. évben 670 ezer darab szarvasmarhát, több mint 1,6 millió darab sertést és 38 ezer darab juhot értékesítettek. Termelésük két év alatt megkétszereződött és 1973-ban elérte a 262 ezer tonnát. A vállalatközi baromfitelepek 332 millió darab tojást és több mint 114 q baromfihúst adtak el 1973-ban.

A szovjet mezőgazdasághoz kapcsolódó szolgáltatási szférában is alakulnak vállalatközi kooperációk. Külön is figyelmet érdemelnek az erdőgazdaság vállalatközi kooperációi. Az Orosz Szövetségi Köztársaságban mintegy 380 erdőgazdasági közös vállalat működik, amelyekhez több mint 5 ezer tagvállalat tartozik. E vállalatok több mint 19 millió ha erdőt kezelnek, a kolhozok tulajdonában levő erdőterület mintegy 30%-át, s jelenleg már 40-nél több terméket árusítanak.

A Szovjetunió több megyéjében — főképpen Ukrajna területén — kitűnő eredménnyel dolgoznak fel a vállalatközi szervezetekben mezőgazdasági termékeket, leginkább zöldséget, gyümöl-

csöt és szőlőt. E vállalkozások a feldolgozó ipar és a mezőgazdasági üzemek kapcsolatainak bővítéséhez és a kölcsönös érdekelttség kialakításához adnak alapot.

Tág körben terjednek a speciális szőlészeti vállalatközi kooperációk, s egészen újszerűek a feldolgozó ipar és a termelő szféra kapcsolatai. A moldovai, a krími és a kubányi területeken vannak a fő területi bázisai a szőlő—bor ágazat termelési és ipari integrációs folyamatainak, amelyek a teljes ágazati kört felölelik.

A vállalatközi kooperációk gyorsan terjedő formái a mesterséges termékenyítő állomások, az agrokémiai laboratóriumok, a technológiai szolgáltató állomások. Folytatják a sort a vállalatközi jogi irodák, a számítóközpontok, a szakrepülőgép-bázisok, az öntözési-meliorációs egységek, a kulturális és szociális intézmények.

A GAZDÁLKODÁS EREDMÉNYESSÉGE

A vállalatközi szervezetekben kedvezőbbek a termelési mutatók és hatékonyabbá válnak a termelési ráfordítások. Önköltségük a szarvasmarhatartásban és a sertésenyésztésben 25—37%-kal alacsonyabb, mint a többi mezőgazdasági üzemben. Az új gazdasági szervezetekben a jövedelmezőség szintje a sertés hústermelésben 41,2%, a marhahústermelésben 41,9%, a baromfi-hús-termelésben pedig 21,7% körül alakul, tehát kivételesen magas. Hiszen a kolhozokban a jövedelemmutatók a felsorolt ágazatokban (átlagosan): 11,4; 15,3 és 17,6%. Jellemző még, hogy az egy dolgozóra jutó termékmennyiség, a munkatermelékenység a vállalatközi gazdaságokban majdnem négyszerese a kolhozokénak.

A nagyobb termeléshez és a magasabb élőmunka-termelékenységhez bővebb termelőeszköz-ellátásra volt szükség. A vállalatközi gazdaságokban

1973-ban az egy foglalkoztatottra jutó termelési alapberuházások értéke több mint háromszorosa volt a kolhozok átlagának. Az új szervezetek elektromosenergia-felhasználása ötszöröse volt a kolhozok átlagos felhasználásának.

A vállalatközi kooperációk kiemelkedő jó gazdasági eredményekkel jártak olyan ágazatok fejlesztésében is, mint a gyümölcsstermesztés, a szőlő- és a borszőlő-ágazatok. Moldáviában pl. 1968-ban létrehozták a Moldvinozadproekt nevű köztársasági, kolhozközi, területi és rekonstrukciós szőlő-gyümölcs intézetet. Ekkor tagja volt az intézetnek 12 járás 104 kolhoza. Most az intézet működési területe 27 járás 366 kolhozára terjed ki. 1970-re már elkészítették a fejlesztési terveket 120 gazdaságra és mintegy 100 ezer ha ültetvényre. Az Iljics emléke elnevezésű kolhozközi gyümölcsös 6 ezer ha területre készítettett telepítési tervet. A vállalkozás öt év folyamán mintegy 35 millió rubelt ruházott be, amiből 20 millió rubel volt a társ gazdaságok hozzájárulása és 15 millió rubel összegű hitelt vettek igénybe. 1973-ban az Iljics emléke gyümölcsösben 12 ezer, 1974-ben pedig több mint 30 ezer tonna gyümölcsöt takarítottak be.

AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLÉSEK

A vállalatközi kooperációk aktív szerepet töltenek be az agrár ipari egyesülések létrejöttében, amelyek a gazdaságok minőségileg új szervezeti formáját képviselik a Szovjetunióban.

Az adatokból megállapítható, hogy a különböző ipari vállalatok 30%-a dolgoz fel mezőgazdasági alapanyagot és kb. ugyanennyi a mezőgazdaságból kikerült féltermékekkel foglalkozó vállalatok aránya. A mezőgazdasági termékeknek jelenleg mintegy háromnegyed része feldolgozott formában jut el a fogyasztókhoz, s ez a hányad növekvő. Az agrár ipari egyesülések a me-

zőgazdasági kapcsolatokban a mezőgazdasági feldolgozó ipar különösen nagy szerepet játszik. Az anyagi stb. tevékenységének szférájában a termelési

A Szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a mezőgazdasági ágazatokban a legmagasabbak. A szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a legmagasabbak. A szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a legmagasabbak.

A Szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a legmagasabbak. A szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a legmagasabbak. A szőlő- és borszőlő-ágazatokban a termelési mutatók a legmagasabbak.

Bulgária, ipari m

1 A k
fejlesztésé
Tompa
cikkből 61

zőgazdasági és az ipari termelés összekapcsolásának olyan formái, amelyekben a nyersanyag termelésének és ipari feldolgozásának folyamatait egy vállalat végzi. A mezőgazdaság és a feldolgozó ipar ilyen szoros együttműködése különösen előnyös a gyorsan romló, nehezen szállítható mezőgazdasági alapanyagok, a zöldség, a gyümölcs, a szőlő stb. termelésének és feldolgozásának szférájában. Ezért is gyakoriak e területeken az agráripari egyesülések, mint termelési alapegységek.

A Szovjetunióban 1973-ban a gyümölcs-, zöldségipari vállalatok egyesülése több mint 3 milliárd doboz konzervet gyártott; s ez az élelmiszerügyi minisztériumokhoz tartozó konzervtermelésnek közel 50%-a. A szőlő-, bortermelésre specializált agráripari vállalatok egyesülése 1973-ban a Szovjetunió szőlőtermeléséből több mint 30%-kal, borfeldolgozásából pedig több mint 50%-kal részesedett.

A Szovjetunióban a zöldség-gyümölcs és a szőlő-bor agráripari egyesülések egész sora működik. Közülük külön is említésre méltó a Donkonzerv és a Kubany vino agráripari egyesülés. Az előbbi 1969-ben alakult és most 5 állami iparvállalat, 6 szovhoz, 4 konzervüzem, 9 termelést ellenőrző laboratórium és 4 kereskedelmi egység tartozik hozzá. Földterülete 39 ezer ha, amelyből 6800 ha a gyümölcsös és 6200 ha a zöldségtermő terület. Állóeszköz-állománya 32 millió rubel. Dolgozóinak száma

6400 fő. Évente mintegy 60 ezer tonna gyümölcsöt és zöldséget dolgoznak fel. Az átlagtermékek növekedésével csökkent a termékek önköltsége, javult a jövedelmezőség. Ez utóbbi rátája 14,2%.

A szovjet mezőgazdaság tapasztalatai azt jelzik, hogy a szocialista agrárfejlődés új, sajátos vonásokkal gazdagodik a termelőerők és a tudományok előrehaladásának bázisán.

A szovjet mezőgazdaságban mostanára már többéves tapasztalatok halmozódtak fel a vállalatközi egyesülések és az agráripari kooperációk területén. Ezek arra vallanak, hogy az új szervezetek jobban kielégíthetik a nép-gazdaság igényeit. A szovjet szakemberek elengedhetetlennek tartják a gazdasági fejlődés minden számottevő új mozzanatának további mély elemzését. A szovjet közgazdászoknak — úgy vélik — a következő területeket kell elsősorban vizsgálniuk:

— az agráripari integráció gazdasági hatékonysága és a hatékonyság növelésének további útjai, lehetőségei, feltételei;

— az agráripari egyesülések szervezeti felépítésének optimális formái és az ágazatok arányos fejlesztésének biztosítékai;

— a mezőgazdasági termelés szakosítása és ésszerű területi elhelyezése, valamint az ehhez kapcsolódó ipari tevékenységek szervezete.

Tompa Béla dr.

A VILÁG ASZTALA...

*Bulgáriában*¹ a koncentráció fokozódása, a szakosodás elmélyülése és az ipari módszerek állattenyésztésben való

¹ A kooperáció és a szakosodás szovjetunióbeli fejlődéséről részletes tájékoztatást kapnak olvasóink Tompa Bélának lapunk e számában megjelent cikkéből (Szerk.).

bevezetése következtében jelentősen csökkent az állattenyésztési termékekre fordított munka. Így a szarvasmarhatenyésztésben egy dolgozóra 1960-ban 23,2, 1974-ben pedig 25,6 állat jutott. A szakosított gazdaságok 1 tonna súlygyarapodást a szarvasmarha-tenyésztésben 1960-ban 114,7 munkanap-ráfordítással értek el, 1974-re ez 64,7 munkanapra csökkent. A munkatermelékeny-